

NUORTEN  
TURVASATAMA

NUORTEN

KANSSA

YHTEISTYÖSSÄ

TUOTETTU

ARVOKASVATUSOPAS

SIJAISHUOLLON

AMMATTILAISILLE

# TEKIJÄT

ANNIINA HEISKANEN  
VAPPU TAIPALUS  
JA  
ARVOKASVATUS AKA. ELÄMÄN  
TÄRKEET ASIAT -RYHMÄLÄISET

# KUVAT

CANVA-KUVAPANKKI

2023 HELSINKI

NUORTEN  
TURVASATAMA



Pesäpuu ry

VETUROINTI



OSALLISUUDEN AIKA

# SISÄLLYS

1

## JOHDANTO

Lukijalle	2
Mitä arvokasvatus on?	3
Mitä arvot ovat?	3
Arvojen jaottelutapoja	4

2

## ARVOKASVATUS SIJAISHUOLLOSSA

Lastensuojelun arvot ja eettiset periaatteet	6
Minkä takia arvokasvatus on tärkeää?	7
Miten arvoja voidaan soveltaa käytännön työssä?	8

3

## LASTEN JA NUORTEN MUKAAN OTTAMINEN ARVOKASVATUKSEEN

Avoin ja arvostava dialogi	10
Kannusta kriittiseen ajatteluun	10
Kulttuurinen herkkyys ja nuorten moninaisuus	11
Vastuullisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	13

4

## SIJAISHUOLLON AMMATTILAINEN ARVOKASVATTAJANA

Ammattilaisen rooli arvokasvattajana	15
Mitä ominaisuuksia nuoret kaipaavat ammattilaiselta?	16
Työhyvinvointi	16

<b>10 VINKKIÄ AMMATTILAISILLE ARVOKASVATUKSEEN</b>	<b>17</b>
--	-----------

<b>LÄHTEET</b>	<b>18</b>
----------------	-----------



1

# JOHDANTO

Lukijalle

Mitä arvokasvatus on?

Mitä arvot ovat?

Arvojen jaottelutapoja

# LUKIJALLE

Tervehdys!

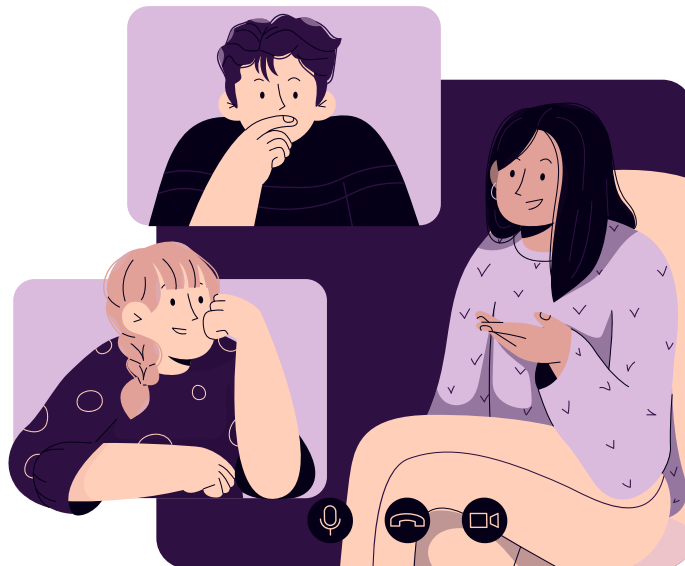
Tämä opas on saanut alkunsa Nuorten Turvasatama -hankkeen "Arvokasvatus aka. Elämän tärkeät asiat" -ryhmässä, jossa nuoret kokoontuivat yhteisten tavoitteiden äärelle: saivat äänensä kuuluviin ja jakoivat näkemyksiään siitä, kuinka ammattilaiset voivat parhaalla mahdollisella tavalla auttaa nuoria tunnistamaan ja nimeämään erilaisia arvoja/arvostuksia sekä elämään niiden mukaan.

Nuoret jakoivat omia kokemuksiaan, näkemyksiään ja arvokkaita oivalluksiaan. He toivovat, että tämä opas voisi olla avuksi lastensuojelun ammattilaisille (myös muille ammattilaisille ja aikuisille) heidän työssään nuorten parissa. Nuoret toivat esiin, mitä he arvostavat kohtaamisissaan aikuisten kanssa, miten he toivovat tulevansa kohdatuiksi ja millaiset työkalut he näkevät tarpeellisiksi/hyödyllisiksi arvokasvatuksessa.

Mahtavaa, että olet kiinnostunut kuulemaan nuoria ja heidän ajatuksiaan, edistämään arvokasta kasvua ja kehitystä heidän kanssaan.

Mukavia lukuhetkiä ja lämpimin terveisin:

Arvokasvatus aka. Elämän tärkeät asiat -ryhmäläiset



"Mää koen ainaki, mä en tienny arvoista oikee mitää ennen kun keskusteltiin tästä aiheesta."

# MITÄ ARVOKASVATUS ON?

Arvokasvatus on arvojen tunnistamista, nimeämistä ja toimintaa arvojen mukaisesti.

Arvokasvatus on arvojen sisäistämistä ja kannustamista toimimaan arvojen mukaisesti.

Arvokasvatus on yhdessä tekemistä ja rinnalla kulkemista.

Arvokasvatus on esimerkkinä toimimista.

Mitä arvokasvatus mielestäsi on?

“ Lähtökohtaisesti näin omalla kokemuksella olis tärkeitä, että nuorelle saadaan luotua turvallinen tila, jossa voi kokeilla omien arvojensa rajoja, esimerkkinä:

Sijaisperheessä tai laitoksessa voitaisiin väitellä nuoren kanssa aiheista, joita hän pitää tai kokee merkitykselliseksi tavalla taikka toisella.

# MITÄ ARVOT OVAT?

Arvot ovat henkilökohtaisia tai yhteisiä käsityksiä siitä, mikä on tärkeää, oikein tai arvokasta elämässä.

Arvot ovat peruseriaatteita ja vakaumuksia, jotka ohjaavat yksilön tai yhteisön ajattelua, päätöksentekoa ja toimintaa.

“ Arvot ovat sellaisia, jotka ohjaavat ihmisen tekemistä ja valintoja, esimerkiksi:

Jos joku leffa ei ole omien arvojen mukainen niin ei mene katsomaan sitä koska silloin rikkoisi omia arvoja.



Arvot toimivat perustana sille, miten ihmiset arvioivat asioita ja millaisia päätöksiä he tekevät.

“Arvot ovat itselle merkityksellisiä ja elämän tärkeitä piirteitä.”

# ARVOJEN JAOTTELUTAPOJA

**Yksilölliset ja yhteisölliset arvot:** Tämä jaottelu kuvaa, ovatko arvot enemmän keskittyneet yksilön henkilökohtaiseen hyvinvointiin ja tarpeisiin vai yhteisön tai yhteiskunnan hyvinvointiin ja tarpeisiin.

**Moraaliset arvot:** Tämä jaottelu liittyy siihen, mitä yksilö tai yhteisö pitää oikeana ja vääränä. Se voi sisältää arvoja, kuten rehellisyys, reiluus, empatia ja vastuullisuus.

**Kulttuuriset arvot:** Kulttuuriset arvot vaihtelevat eri kulttuureissa ja yhteisöissä. Ne voivat liittyä perheeseen, uskuntoon, perinteisiin ja kieleen.

**Henkilökohtaiset ja ammatilliset arvot:** Nämä arvot voivat vaihdella yksilön henkilökohtaisten ja ammatillisten roolien välillä. Esimerkiksi joku voi arvostaa perhelämää henkilökohtaisena arvonaan ja samalla noudattaa ammatillisesti tarkkoja eettisiä arvojaan työssään.

**Taloudelliset arvot:** Nämä liittyvät siihen, miten yksilö tai yhteisö suhtautuu rahaan ja omaisuuteen. Jotkut voivat arvostaa taloudellista menestystä ja vaurautta, kun taas toiset voivat painottaa taloudellisen tasa-arvon ja reiluiden arvoja.

**Ympäristöarvot:** Nämä arvot liittyvät ympäristönsuojeluun ja luonnonvarojen kestäväseen käyttöön. Ympäristöarvot voivat ohjata päätöksiä, jotka liittyvät esimerkiksi kierrätykseen, energiatehokkuuteen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen.

**Politiikkaan liittyvät arvot:** Näitä ovat arvot, jotka vaikuttavat poliittisiin näkemyksiin ja mielipiteisiin. Esimerkiksi joku voi arvostaa vapautta ja yksilön oikeuksia, kun taas toinen voi korostaa tasa-arvoa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta.



“Mun mielestä rehellisyys, reiluus ja luotettavuus on tosi tärkeitä.”



2

# ARVOKASVATUS SIJAISHUOLLOSSA

Lastensuojelun arvot ja eettiset periaatteet

Minkä takia arvokasvatus on tärkeää?

Miten arvoja voidaan soveltaa käytännön työssä?



# LASTENSUOJELUN ARVOT JA EETTISET PERIAATTEET

**Lapsen etu:** Lapsen etu on lastensuojelutyön keskiössä. Kaikissa päätöksissä ja toiminnassa ensisijaisena tulee olla lapsen fyysinen, emotionaalinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Kaiken kaikkiaan lapsen etu arvokasvatuksessa tarkoittaa, että jokaisen lapsen tarpeita, oikeuksia ja hyvinvointia kunnioitetaan ja suojellaan kaikissa tilanteissa. Kasvattajien tehtävä on auttaa lapsia ymmärtämään omaa etuaan ja opastaa heitä tekemään eettisiä ja vastuullisia päätöksiä omassa elämässään.

**Lapsen oikeudet:** Lastensuojelutyö perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapset ovat oikeutettuja perusoikeuksiin, kuten turvallisuuteen, terveyteen, koulutukseen ja osallistumiseen päätöksentekoon. Arvokasvatuksen avulla lapsille pyritään antamaan välineet ymmärtää ja puolustaa omia oikeuksiaan sekä kunnioittaa muiden oikeuksia.

**Eettiset haasteet:** Arvojen avulla ammattilaiset voivat navigoida eettisissä haasteissa, joita voi esiintyä lastensuojelutyössä. Arvot voivat auttaa tekemään oikeita päätöksiä vaikeissa tilanteissa.

## **Perustuslaki 6 § ja lastensuojelu:**

Ihmisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvoinen kohtelu ovat lastensuojelussa keskeisiä arvoja.

## **Lastensuojelulaki (417/2007) ja lapsen etu:**

Lapsen oikeuksien ja edun huomioon ottaminen sekä turvata lapsen ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut ja tukitoimet.



“Tää (arvokasvatus aka. elämän tärkeät asiat) on tosi vaikea aihe, koska usein ammattilaisen on kuitenkin osattava pitää raja arvossa siinä, että missä menee laki. Muuten täytyisi osata ottaa huomioon, mihin nämä arvot pohjautuvat, mitä tämä asiakas pitää tärkeänä ja miksi...”

“Mun mielestä pitäis just avata noita sanoja, ku ei voi olettaa että kaikki tietää mitä noi meinaa.”

Arvokasvatus auttaa  
tunnistamaan  
eron oikean ja  
väärän välillä.

Arvokasvatus auttaa  
ymmärtämään  
moraalista pohdintaa  
ja päätöksentekoa.

Arvokasvatus auttaa  
nuoria edistämään  
eettistä toimintaa.

Arvokasvatus auttaa  
kehittämään  
omia arvojaan.



## MINKÄ TAKIA ARVOKASVATUS ON TÄRKEÄÄ?

**Itsetuntemus ja itsetunto:** Arvokasvatuksen avulla nuoret oppivat ymmärtämään omia arvojaan ja vahvistamaan itsetuntoaan. Sen avulla voidaan auttaa heitä tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa.

**Empatia ja sosiaaliset taidot:** Arvokasvatuksen avulla nuoret oppivat ymmärtämään ja arvostamaan toisten näkökulmia. Arvokasvatuksen avulla nuoret kehittävät empatiaa ja oppivat rakentavia tapoja kommunikoida ja ratkaista erilaisia konflikteja.

**Eettiset päätökset:** Arvokasvatus auttaa nuoria tekemään eettisesti kestäviä päätöksiä. Nuoret oppivat ymmärtämään tekojensa vaikutuksia muihin ihmisiin ja ympäristöön.

**Vastuullisuus ja kansalaisuus:** Arvokasvatuksen myötä nuoret kehittävät vastuun ottamista omista teoistaan ja osallistuvat yhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen.

**Konfliktien ratkaisu:** Arvokasvatus tarjoaa nuorille keinoja käsitellä konflikteja rauhanomaisesti ja rakentavasti. Arvokasvatuksen avulla nuoret oppivat kuuntelemaan ja ilmaisemaan omia näkemyksiään avoimesti ja toisten näkemykset huomioon ottaen.

**Tulevaisuuden suunnittelu:** Arvokasvatuksen avulla nuoret voivat hahmottaa omia tulevaisuuden tavoitteitaan ja unelmiaan. Arvokasvatuksen avulla nuorten on helpompi pyrkiä omien tavoitteiden saavuttamista kohti.


**Psyykinen ja emotionaalinen hyvinvointi:** Arvokasvatuksen kautta nuoret oppivat tunnistamaan omia tunteitaan ja kehittämään taitoja käsitellä niitä turvallisesti.

**Kulttuurinen monimuotoisuus:** Arvokasvatuksessa käsitellään eri kulttuurien ja taustojen arvostamista ja kunnioittamista, mikä auttaa nuoria ymmärtämään ja tulemaan toimeen erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa.



“Se tuo turvaa, jos joku muu huolehtii jostain asiasta, joka tuntuu itelle vaikeelta.”

# MITEN ARVOJA VOIDAAN SOVELTAA KÄYTÄNNÖN TYÖSSÄ?




LUOMALLA AVOIN  
JA NUORTA  
TUKEVA ILMAPIIRI




KOHTAAMALLA  
NUORI  
YKSILÖLLISESTI



TUKEMALLA NUORTA  
PÄÄTÖKSENTEOSSA




KUNNIOITTAMALLA  
NUORTA JA  
HYVÄKSYMÄLLÄ  
NUORI OMANA ITSENÄÄN



KESKUSTELEMALLA  
AVOIMESTI ERILAISISTA  
ARVOISTA JA  
EETTISYYDESTÄ

MILLÄ TAVALLA TYÖPAIKALLASI  
HYÖDYNNETÄÄN ARVOKASVATUSTA?

MILLAISIA KÄYTÄNTÖJÄ TAI TOIMENPITEITÄ  
YHTEISÖSSÄSI ON ARVOJEN EDISTÄMISEKSI?



"Odotukset, joita ei itselleen ole muodostanut, niitä ei tarvitse kantaa mukana, mutta niiden jättäminen saattaa konfliktoida muiden arvojen kanssa."



3

# LASTEN JA NUORTEN MUKAAN OTTAMINEN ARVOKASVATUKSEEN

Avoin ja arvostava dialogi

Kannusta kriittiseen ajatteluun

Kulttuurinen herkkyyys ja nuorten moninaisuus

Vastuullisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Avoimen ja arvostavan dialogin avulla nuoret oppivat ymmärtämään erilaisia näkökulmia ja arvoja.

Avoim dialogi edistää avoimuutta ja yhteistyötä, mikä voi tukea arvojen käytännön toteutumista.

Avoim ja arvostava dialogi edistää empatiataitoja ja suvaitsevaisuutta, luoden myönteistä vuorovaikutusta.



Konfliktitilanteissa avoim ja arvostava dialogi mahdollistaa rakentavan keskustelun ja ratkaisujen löytämisen.

## AVOIN JA ARVOSTAVA DIALOGI

Avoim ja arvostava dialogi arvokasvatuksen näkökulmasta tarkoittaa vuorovaikutusta, jossa osapuolet kuuntelevat toisiaan kunnioittavasti, ilmaisevat mielipiteensä avoimesti ja pyrkivät ymmärtämään erilaisia arvoja ja näkökulmia.

Tällainen vuorovaikutus edistää arvokasvatusta opettamalla nuorille empatiaa, kriittistä ajattelua ja kykyä käsitellä eettisiä kysymyksiä.

Se luo pohjan yhteisölle, jossa jokainen voi oppia kasvamaan vastuulliseksi jäseneksi.

”Tärkeätä on kun saa olla oma itsensä ja kertoa omin sanoin, eikä tarvitse selitellä mitään.

”Ehkä menee ohi aiheen mut monesti ite huomannu, että jotkut aikuiset on vähätelly esim. mun arvomaailmaa.

”On tärkeää osoittaa nuorelle välittämistä ja huolenpitoa - ne kertovat arvostuksesta.

## KANNUSTA KRIITTISEEN AJATTELUUN!



Nuoriin kohdistuu paljon erilaisia arvo-odotuksia, joten on tärkeää kannustaa nuoria pohtimaan kriittisesti: mikä on itselle, omalle tulevaisuudelle ja hyvinvoinnille parhaaksi. Nuoret usein myös haluavat haastaa erilaisia arvo-odotuksia sekä kaipaavat haastajaa ajatuksilleen.

Saa ja voi olla rohkeasti eri mieltä muiden kanssa, silti voi olla muita kunnioittava ja empaattinen vuorovaikutustilanteissa.

”Kysymykset osoittavat että haluaa tietää lisää, mikä vuorostaan indikoi mielenkiintoa.”

# KULTTUURINEN HERKKYYS JA NUORTEN MONINAISUUS

## KULTTUURINEN HERKKYYS

Kulttuurinen herkkyyden on kykyä ymmärtää, arvostaa ja kunnioittaa eri kulttuurien monimuotoisuutta sekä olla tietoinen omista kulttuurisista vaikutteistaan. Se sisältää myös taitoa navigoida kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa ja viestiä tehokkaasti erilaisten ihmisten ja kulttuurien kanssa.

Arvokasvatus voi auttaa nuoria oppimaan eri kulttuurien historiaa, tapoja ja arvoja, mikä voi vähentää ennakkoluuloja ja edistää yhteistyötä eri kulttuuritaustaisten ihmisten kesken.

Arvokasvatus auttaa nuoria ymmärtämään erilaisia kulttuureja ja niiden juhlaperinteitä ja merkitystä.

Arvokasvatuksen avulla voidaan auttaa nuoria tunnistamaan ja puuttumaan kulttuuriseen syrjintään ja rasismiin.

Arvokasvatus voi tukea kulttuurista itsetuntoa ja itsearvostusta. Arvokasvatus auttaa näkemään oman kulttuurinsa arvokkaana ja merkityksellisenä osana itseään.

”Mua kiinnostaa kovasti muiden kulttuurien ruoka, juhlat ja tavat toimia.”

”Olisi mahtavaa, jos sijaishuoltopaikassa katsottaisiin dokumentteja eri kulttuureista ja tutustuttaisiin eri kulttuureihin teemajuhlien kautta.”

## NUORTEN MONINAISUUS

Nuoriso ei ole yhtä muuttia vaan jokainen on erilainen. Nuorilla on erilaisia taustoja, kokemuksia, mielipiteitä ja identiteettejä. Ymmärtämällä ja kunnioittamalla nuorten moninaisuutta voidaan luoda yhteiskunta, jossa nuorten ääni ja kokemus otetaan huomioon. Tämä auttaa edistämään inklusiivisuutta, tasa-arvoa ja ymmärrystä.

Arvokasvatuksen tulisi tukea nuoria ymmärtämään ja arvostamaan tätä moninaisuutta sekä edistämään tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta kaikille nuorille, riippumatta heidän taustoistaan ja ominaisuuksistaan.

## MITEN EDISTÄT TYÖSSÄSI NUORTEN MONINAISUUTTA?

## MILLÄ TAVOIN NUORTEN MONINAISUUS NÄKY YHTEISÖSSÄSI?

66 Arvokasvatuksen avulla voidaan opettaa nuorille, että jokainen ihminen ansaitsee samanarvoisen kohtelun, riippumatta taustastaan, uskonnostaan, sukupuolestaan tai muista ominaisuuksistaan.

Arvokasvatus auttaa nuoria asettumaan toisten asemaan ja ymmärtämään erilaisten ihmisten tunteita, tarpeita ja kokemuksia, mikä voi vahvistaa nuorten kykyä tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa

Arvokasvatuksen avulla nuoret voivat oppia, tunnistamaan ja haastamaan ennakkoluuloja sekä toimimaan aktiivisesti syrjinnän ehkäisemiseksi omassa ympäristössään.

Arvokasvatus auttaa nuoria tunnistamaan ja ymmärtämään sekä vastustamaan syrjintää ja ennakkoluuloja.

66 On tärkeää antaa nuorten olla sellaisia kun he ovat.



”Jos kaikki näkee asiat samalla tavalla, niin kukaan ei opi mitään uutta”



# VASTUULLISUUDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN VAHVISTAMINEN

Aikuinen voi auttaa nuorta asettamaan konkreettisia tavoitteita ja tarjota tukea ja kannustusta niiden saavuttamiseksi. On tärkeää muistaa, että onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä kehitykselle. Omia tavoitteita saavuttamalla nuori voi rakentaa itseluottamustaan ja itsearvostustaan sekä vahvistaa motivaatiotaan ja sitoutumistaan omien päämääriensä tavoittamiseen.

Nuorten yhteisöllisyyttä vahvistamalla voidaan edistää nuorten sosiaalista kehitystä ja auttaa nuoria rakentamaan tärkeitä elämäntaitoja. Tukemalla nuoria osallistumaan erilaisiin aktiviteetteihin, kehittämään ryhmätyötaitoja, tarjoamalla turvallinen ilmaisuympäristö ja tukemalla positiivista vuorovaikutusta, voidaan auttaa heitä kasvamaan yhteisöllisiksi ja itsenäisiksi yksilöiksi.

Tärkeää on myös antaa nuorelle sopiva määrä vastuuta iän ja kehityksen mukaan sekä jakaa vastuuta yhteisissä projekteissa. Itsearviointi, tunteiden käsittely ja luottamuksen osoittaminen ovat myös keskeisiä elementtejä nuoren vastuullisuuden tukemisessa.

## Nuorten yhteisöllisyyden ja vastuullisuuden vahvistaminen arvopurkkimittarin avulla

### Tarvikkeet:

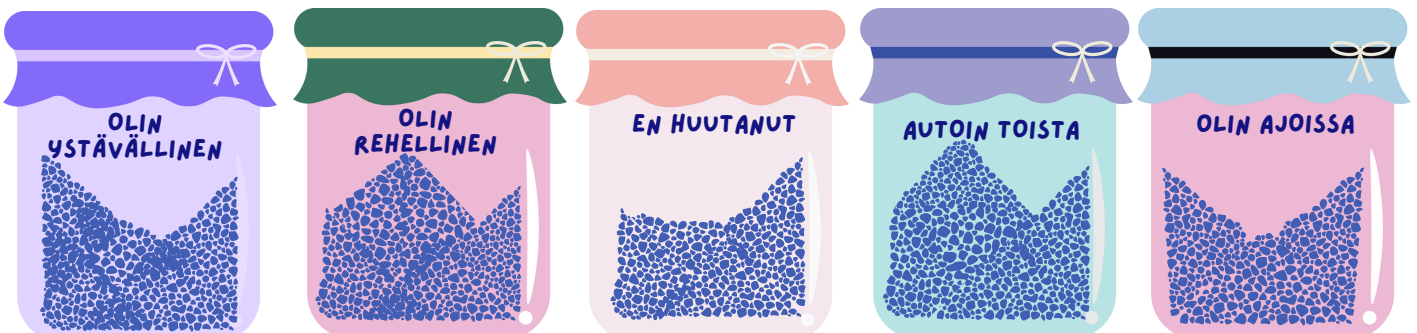
- Tyhjä lasipurkki tai säiliö.
- Pieniä paperilappuja tai kartonkia.
- Kynä tai tussi.
- Liimapuikko tai teippi.
- Värillisiä helmiä tai paperilappuja.

### Ohjeet:

- Puhdista ja kuivaa lasipurkit.
- Kirjoita paperilapulle yksi arvo, joka on yhteisöllesi tärkeä. Voit listata asioita, kuten "ystävällisyys", "rehellisyys", "avuliaisuus" jne. Käytä yhtä paperilappua yhtä arvoa kohti.
- Käytä liimapuikkoa tai teippiä kiinnittääksesi jokaisen arvonimike purkin pintaan.
- Aina kun koet, että olet kokenut tai ilmaissut jotain, joka liittyy yhteen arvoista purkissasi, voit lisätä purkkiin helmen tai paperilapun.
- Ajan kuluessa huomaatte, miten arvoja täytetään.

“Aikuinen voi toimia esimerkkinä omalla käyttäytymisellään, kuten omien velvollisuuksien hoitamisella ja arvojen noudattamisella. Lisäksi säännölliset keskustelut nuoren kanssa vastuullisuudesta, realistiset odotukset, ohjaus ja neuvot ovat olennainen osa tätä prosessia.

Aina kun koet tai ilmaiset jotain, joka liittyy yhteen arvoista, voit lisätä purkkiin esim. helmen tai paperilapun. Näin pidät yllä yhteyttä yhteisön arvoihin ja tärkeisiin asioihin yhdessä.



“Tuntuu hyvältä ja turvalliselta, jos on ryhmä joka jakaa edes jotain samoja arvoja.”





4

# SIJAISHUOLLON- AMMATTILAINEN ARVOKASVATTAJANA

Ammattilaisen rooli arvokasvattajana

Mitä ominaisuuksia nuoret kaipaavat ammattilaiselta?

Työhyvinvointi

10 vinkkiä ammattilaiselle arvokasvatukseen

Arvokasvatusverkosto ammattilaisille

# AMMATTILAISEN ROOLI ARVOKASVATTAJANA

Luotettava ja turvallinen aikuinen, joka kuuntelee ja auttaa tarvittaessa, on tärkeä nuorelle. Tieto siitä, että aikuinen on tarvittaessa saatavilla, voi jo itsessään luoda turvallisuuden tunnetta. Kaikilla ei välttämättä ole sellaista ihmistä elämässään, jolta voisi pyytää apua.

Nuoret pitävät tärkeänä, että ammattilaiset tuovat esiin myös omaa itsearviointiaan ja toimintatapojaan esimerkkien kautta. Esim. myöntämällä tehneensä väärin, pyytämällä rehdisti anteeksi sekä sanoittamalla, millä tavoin on toiminut väärin ja miten voisi jatkossa toimia toisella tavalla.

Ammattilaisten asema on merkittävä, sillä he voivat omalla toiminnallaan olla isossa roolissa tukemassa nuorta sanoittamaan ja kirkastamaan omia arvojaan. Arvokasvatuksen tarkoitus ei ole antaa valmiita vastauksia, vaan auttaa nuorta pohtimaan omia arvoja ja elämän merkitystä.

## ***Miten arvot ohjaavat ammattilaisen työtä?***

Arvoilla on suuri vaikutus siihen, millä tavalla ammattilaiset tekevät työtään. Olennaista on tunnistaa ja tiedostaa omat arvonsa ja tarvittaessa kehittää omaa toimintaansa. Omia arvoja tunnistamalla on myös helpompi keskustella arvoista yleisesti ilman, että syntyy ristiriitatilanteita.

## ***Minkä takia organisaation arvojen tunnistaminen on tärkeää?***

Nuorten mielestä on tärkeää, että ammattilaiset tunnistavat myös organisaation arvot, sekä sitoutuvat ja toimivat niiden mukaisesti.

Joskus kuitenkin arvot voivat olla lapsen ja nuoren oikeuksia kaventavia, jolloin ammattilaisen olisi tärkeää uskaltaa tuoda asia esille, olla nuoren puolella ja edistää oikeuksien toteutumista. Lisäksi nuoret pitävät tärkeänä sitä, että ammattilainen työskentelee ympäristössä, jossa organisaation ja ammattilaisen arvot kohtaavat.

“**66** Koen ympäristön olevan oleellinen asia koko arvomaailman kehittymisessä ja siksi on tärkeää turvata lapsen kehitys kaikin puolin. Turvaton ympäristö voi vaikuttaa negatiivisesti arvomaailmaan, kuten vaikeutena käsitellä tunteita ja ilmentyä toisella tavalla kuten vihanhallinta ongelmina. Kiusaaminenkin saattaa koulussa, päiväkodissa jne vaikuttaa lapsen/nuoren kehitykseen, jolloin arvokäsitys voi muuttua suuntaan kuin toiseen.”

“Mitä enemmän nuoriin luotetaan ja annetaan vastuuta, sitä enemmän nuoret loistavat vastuullisuudessa ja luottamuksellisuudessa.”

# MITÄ OMINAISUUKSIA NUORET KAIPAAVAT AMMATILAISELTA?

”Tukipilari, johon voi turvautua ja jolta voi oppia.

”Sellaista, että autetaan nuorta sanoittamaan ajatuksiaan.

”Tasapainoista ja vastavuoroista keskustelua.

”Sitä, että ei pyritä muuttamaan väkisin tai arvostella.

”Rauhallisuutta. Rauhallisuus vaikeissakin tilanteissa luo turvallisuuden tunnetta.

”Kuuntelee eikä tuomitse.

”Välittämistä ja huolenpitoa, sitä että on läsnä ja kiinnostunut.

”Auttaa ja kannustaa.

”Sellainen henkilö, jota voi haastaa keskustelussa ja jonka kanssa voi pohtia asioita kriittisesti ja filosofisella tavalla ilman pelkoa väärintulkimisesta.



## TYÖHYVINVOINTI

Hyvinvoiva työntekijä pystyy kannattelemaan nuorta vaikeiden hetkien läpi ja voi toimia voimavarana nuorelle näyttämällä esimerkkiä, kuinka vaikeista elämäntilanteista voi selvitä.

Hyvinvoiva työntekijä näyttää myös esimerkkiä siitä, miten arvot vaikuttavat omasta jaksamisesta ja hyvinvoinnista huolehtimiseen työaikana sekä työn ulkopuolella.

Hyvinvoivan työntekijän on helpompi keskustella arvoista, vaikka keskustelu olisikin kärkeästä ja mielipiteet olisivat eriäviä.

”Nuoret pitävät tärkeänä, että sijaishuollon ammattilaiset voivat työssään hyvin ja voivat tehdä työtään arvojensa mukaisesti.

”Joitakin asioita alkaa arvostaa, sitte kun ne on menettänyt tai kun ne ei ooka itsestään selvyys.”

# 10 VINKKIÄ AMMATTILAISELLE ARVOKASVATUKSEEN

10 vinkkiä  
myös  
julisteena!

## AVOINTA JA AITOA KESKUSTELUA MOLEMMIN PUOLIN:

Pyri pitämään keskustelut avoimina ja osoita kiinnostusta nuoren mielipiteisiin, välttämällä arvostelua ja tuomitsemista. "Ymmärsinkö oikein, että... Tarkoititko sitä, että..."

## KÄYTÄ AVOIMIA JA TARKENTAVIA KYSYMYKSIÄ:

Kannusta nuorta avaamaan ajatuksiaan kysymällä esimerkiksi:

"Mikä on sinulle tärkeää elämässä? Kuulostaa mielenkiintoiselta, haluaisitko kertoa lisää?"

## RAKENNA LUOTTAMUSSUHDE:

Luo turvallinen suhde nuoreen, korosta tasavertaisuutta ja kerro, että keskustelut ovat luottamuksellisia. Tärkeää on, että nuori tuntee itsensä arvostetuksi ja kokee tullessa kuulluksi.

## AUTA NUORTA TUNNISTAMAAN OMAT JA MUIDEN ARVOT:

Auta nuorta pohtimaan omia arvojaan ja hyväksymään myös muiden erilaiset arvot, esimerkiksi kysymällä: "Mitkä asiat ovat sinulle elämässä tärkeitä ja millaisia asioita pidät oikeina tai väärinä?"

Muista että jokaisella voi olla omat arvonsa.

Miten suhtaudut tilanteisiin, joissa toiset ihmiset ajattelevat eri tavoin?"

## HUOMIOI YMPÄRISTÖN VAIKUTUS:

Keskustelkaa yhdessä siitä, miten ympäristö ja ystävät voivat vaikuttaa nuoren arvoihin, esimerkiksi kysymällä: "Oletko koskaan miettinyt, miten ympäristö ja ystävät voivat vaikuttaa siihen, mitä pidämme tärkeänä ja mitkä arvot ohjaavat meitä?"

## KANNUSTA HARRASTUKSIIN JA TAPAHTUMIIN:

Rohkaise nuorta osallistumaan harrastuksiin ja tapahtumiin, joissa hän voi löytää omia arvojaan, esimerkiksi sanomalla: "Olet erittäin fiksu ja kykeneväinen. Voit lähteä rohkeasti kokeilemaan.

Haluaisitko jonkun mukaan?"

## ÄLÄ YRITÄ PAKOTTA MUUTOSTA:

Älä yritä muuttaa nuoren arvoja, elleivät ne ole selkeästi vahingollisia hänelle.

Sen sijaan tarjoa tukea ja ymmärrystä hänen arvojensa ympärille.

Voit korostaa, että nuori ansaitsee parasta ja että olet täällä häntä varten.

## KESKUSTELKAA ARVOISTA:

Keskustelkaa avoimesti arvoista ja niiden merkityksestä elämässä, esimerkiksi jakamalla ajatuksiasi ja kysymällä nuoren mielipidettä: "Arvot kertovat elämän tärkeistä ja hyvistä asioista."

## YMMÄRRYKSEN JAKAMINEN:

Keskustele nuoren kanssa erilaisista arvoista, arvojen moninaisuudesta ja siitä että arvot voivat muuttua ajan myötä. Auta nuorta tunnistamaan omia arvojaan, keskustele niistä avoimesti kannustaen nuorta tekemään tietoisia päätöksiä arvojensa pohjalta.

## TUKENA SOSIAALISESSA MEDIASSA:

Läsnäolo ja tuki sosiaalisen median käytössä on tärkeää nuoren turvallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

# LÄHTEET

Erkko, Anna & Hannukkala Marjo. Suomen mielenterveysseura 2013. Mielenterveys voimaksi. Käsikirja nuorisotyön ammattilaisille.

Mäkelä, Anna 2022. Jäikö työasia kaihertamaan? Tässä yleinen syy: "Arvojen vastainen työ syö elävältä". <https://duunitori.fi/tyoelama/arvot-tyoelamassa>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Lastensuojelun arvot ja periaatteet. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-arvot-ja-periaatteet>

Väestöliitto 2022. Moninaisuus. <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lastenkehottunnekasvatus/ymparisto/moninaisuus/>

Suomen sosiaalipsykologien urakirja. Arvopohjainen ura – Tunnista arvosi ja hyödynnä niitä työelämäsi tienviittoina 2023. <https://sosiaalipsykologit.fi/wp-content/uploads/2023/08/Arvopohjainen-ura-sosiaalipsykologin-urakirja.pdf>

Laasonen-Tervaoja, Eija; Jokikokko, Katri ja Stevenson, Johanna 2021. Kulttuurinen moninaisuus osaksi koulun arkea ja käytänteitä. Opas opettajalle kulttuurisen moninaisuuden huomioimiseen perusopetuksessa. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/OpeOpas-KuTiMat%20%281%29.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Kulttuurisensitiivinen työote. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Nuorten Turvasatama, arvokasvatus aka. elämän tärkeet asiat –ryhmän nuorten kokemukset ja ajatukset 2023

# NUORTEN TURVASATAMA

Lastensuojelun ammattilaisille suunnattu opas,  
joka tukee ja vahvistaa heidän arvokasta työtään  
yhdessä nuorten kanssa.

Opas on koostettu nuorten ryhmätoiminnan  
tuotoksena ja sisältää nuorten ajatuksia  
sekä toiveita siitä:

mitä arvokasvatus on nuorten näkökulmasta,  
millä tavalla arvokasvatuksesta voi keskustella  
ja miten nuoria voi auttaa löytämään  
omat arvonsa ja tärkeät asiat elämässä.

Ota ensimmäinen askel kohti nuorten arvokasta  
ja omannäköistä tulevaisuutta.  
Tartu tähän oppaaseen ja aloita  
arvokasvatuksen matka nyt.

Oppaasta löytyy vinkkejä myös muille kasvattajille,  
opettajille, vanhemmille ja kaikille,  
jotka haluavat auttaa nuoria löytämään  
omat tärkeät asiat elämässään.